

ĀRVALSTU INVESTORU
PADOMES LATVIJĀ

**NOSTĀJA ATTIECĪBĀ
UZ LATVIJAS EKONOMIKAS
ATTĪSTĪBU VISIEM
IEDZĪVOTĀJIEM**

02.11.2023

SATURS

levads	03
Cilvēkkapitāls	05
Nākotnes valsts pārvalde	07
Līdzvērtīgi spēles noteikumi	09
Tiesiskums	11
Ilgspējīga attīstība nākotnei	13

IEVADS

Latvija, neraugoties uz tās plašo potenciālu, šobrīd saskaras ar ievērojamiem izaicinājumiem, lai spētu konkurēt Eiropas mērogā. Latvijas IKP uz vienu iedzīvotāju ir būtiski zemāks par ES vidējo rādītāju, Latvijas demogrāfiskie rādītāji sarūk, turklāt Latvija ierindojas 39. vietā "Globālajā jaunuzņēmumu ekosistēmas indeksā", tādējādi traģiski atpaliekot no Baltijas kaimiņvalstīm Lietuvas un Igaunijas, kas atrodas pirmajā divdesmitniekā. Tāpēc ir steidzami nepieciešams gan izvērtēt esošo situāciju, gan rīkoties, lai veicinātu attīstību¹. Šīs krasās atšķirības ne tikai kavē mūsu spēju piesaistīt ārvalstu investīcijas, bet arī samazina mūsu valsts konsolidētā budžeta ieņēmumus, liekot mums atpalikt no citām Baltijas valstīm².

No ekonomikas viedokļa, tā vietā, lai tuvinātos Ziemeļeiropas labklājības standartam, mēs, šķiet, vēl vairāk no tā attālināmies. Tomēr Latvijas potenciāls joprojām ir neapgūts, piedāvājot iespējas panākt plaukstošu ekonomisko vidi gan esošajiem, gan potenciālajiem uzņēmējiem. FICIL rosina steidzami īstenot ekonomikas transformācijas politiku - tādu, kuras prioritāte būtu labvēlīga vide uzņēmējdarbības izaugsmei ar pievienoto vērtību. Šim transformācijas redzējumam nevajadzētu palikt tikai uz papīra, bet tam ir jāpārtop stratēģiskā rīcības plānā, kas būtu balstīts uz skaidrām prioritātēm un vienotu publiskā sektora virzību, lai dzītu Latviju uz priekšu un tuvinātu mūs kaimiņvalstu līmenim.

1 Eurostat dati (2022) par IKP uz vienu iedzīvotāju (saite). Globālais jaunuzņēmumu ekosistēmas indekss (*Global Startup Ecosystem Index*) 2023 (saite). Eurostat dati (2023) par tendencēm demogrāfiskajā situācijā (saite).

2 2022. gada beigās Latvijā uzkrātās ārvalstu tiešās investīcijas sasniedza 22,6 miljardus eiro, Igaunijā - 32,8 miljardus eiro un Lietuvā - 29,7 miljardus eiro (saite). Latvijas konsolidētā budžeta ieņēmumi 2022. gadā sasniedza 10,7 miljardus eiro, Igaunijā - 13,1 miljardus eiro, bet Lietuvā tie sasniedza visaugstāko līmeni - 15,1 miljardus eiro (saite).

Veidojot 2023.gada FICIL nostājas ziņojumus, atklājas kopīga tēma. Tajā uzsvērtā nenovēršama un steidzama nepieciešamība nodrošināt lēmumu un rīcību pārredzamību, ar nelokāmu apņemšanos ievērot tiesiskumu, apņemties nodrošināt ilgtspējīgu izaugsmi un radīt vienlīdzīgus spēles noteikumus visām iesaistītajām pusēm.

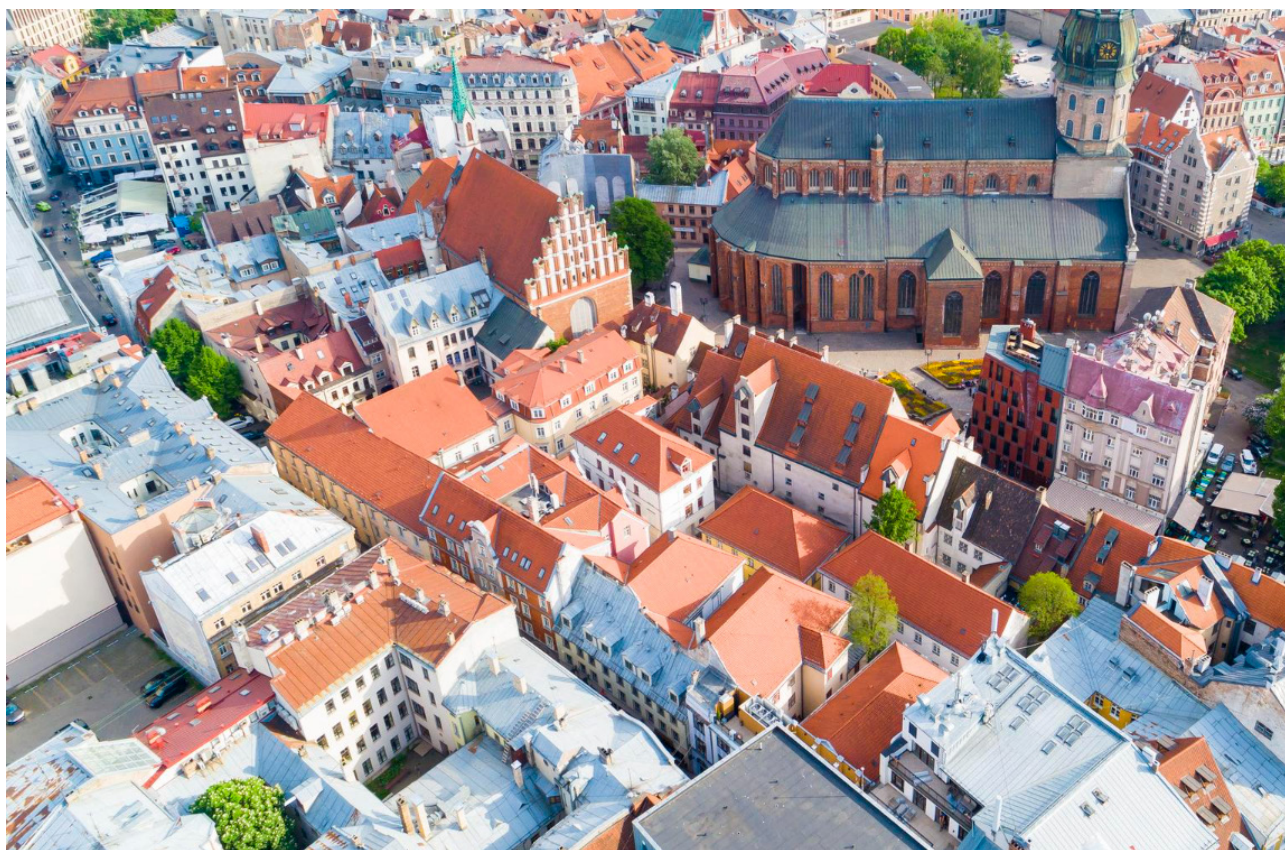
Sadaļā "Nākotnes valsts pārvalde" FICIL uzsver, ka ir steidzami nepieciešama uz datiem balstīta, mūsdienīga, elastīga un pārredzama valsts pārvalde, kas nodrošinātu plaukstošas uzņēmējdarbības vides pamatu. "Līdzvērtīgi spēles noteikumi" sniedzas tālāk par vienkāršu taisnīgumu; šis nostājas ziņojums ieskicē tik ļoti nepieciešamās kultūras pārmaiņas, lai uzņēmumi, neatkarīgi no to izcelsmes vai lieluma, varētu darboties droši un godīgi. Mūsu uzsvars uz "Cilvēkkapitālu" nozīmē pārliecību, ka ekonomikas izaugsmes pamatakmens ir cilvēka labklājība un pilnvērtīga spēja rīkoties, kā arī iesaistīties darba tirgū. Ar "Tiesiskuma" palīdzību FICIL iestājas par spēcīgiem un kvalitatīviem likumdošanas aktiem, kas veicina noteiktību un drošu investīciju vidi visiem

uzņēmumiem. Visbeidzot, "Ilgtspējīga attīstība nākotnei" nav tikai sapnis; tā ir nepieciešamība. Pasaulē, kas cīnās ar vides un sabiedrības izaicinājumiem, Latvijai ir iespēja kļūt par etalonu ilgtspējīgas izaugsmes jomā.

Pieņemot un īstenojot šīs rekomendācijas, Latvija var ne tikai risināt neizbēgamos izaicinājumus, bet arī iezīmēt kursu uz ekonomisko attīstību. Katrā nostājas dokumentā ir izklāstīta daļa no stāsta - stāsta par to, kas Latvijai ir jādara, lai nodrošinātu iedzīvotāju un uzņēmumu labklājību. Ceļš uz priekšu ir skaidrs: tas ir sadarbības, apņemības un kopīgas izaugsmes ceļš.

FICIL ir izstrādājis detalizētas rekomendācijas par iepriekš minētajām tēmām, zemāk Jūs varat iepazīties ar atsevišķiem priekšlikumiem katrā no minētajām jomām.

PILNĀ VERSIJA NOSTĀJAS ZIŅOJUMIEM (AR VISĀM REKOMENDĀCIJĀM) IR PIEEJAMA **ŠEIT**.

CILVĒKKAPITĀLS

Viens no svarīgiem konkurētspējas uzlabošanas faktoriem ir darbaspēks. Salīdzinājumā ar Igauniju un Lietuvu, saskaņā ar IMD Pasaules konkurētspējas bukletu 2023³, Latvija ierindojas 52. vietā, kamēr abas mūsu Baltijas kaimiņvalstis ierindojas ievērojami augstāk, tuvu Top-30⁴. Turklāt investori⁵ pēdējos gados neredz nekādu vai gandrīz nekādu progresu, risinot darbaspēka vai sliktās demogrāfiskās situācijas problēmas Latvijā. Visbeidzot, arī Ekonomikas ministrija savās vidēja un ilgtermiņa darba tirgus prognozēs⁶ ir atzinusi, ka darbaspēka trūkums ir sasniedzis kritisko punktu.

/// Lai īstenotu efektīvu nodarbinātības politiku, ir jānostiprina Cilvēkkapitāla attīstības padome un ir jānodrošina, ka vienai atbildīgajai iestādei ir pietiekamas pilnvaras attiecībā uz cilvēkkapitāla jautājumiem (tostarp pārkvalifikāciju, prasmēm, darbaspēka pieejamību un likumdošanas politiku).

Iepriekšējā valdība dokumentā "Par Valdības rīcības plānu Deklarācijas par Artura Krišjāņa Kariņa vadītā Ministru kabineta iecerēto darbību īstenošanai"⁷ noteica Ekonomikas ministriju kā iestādi, kas ir atbildīga par darbaspēka politikas izstrādi Latvijā. Tas bija pirmais nepieciešamais solis, lai darbaspēka politikā nodrošinātu pārskatatbildību un uzlabotu koordinācijas līmeni. Deklarācija arī uzdeva Ekonomikas ministrijai, kopā ar citām iestādēm, izveidot Cilvēkkapitāla attīstības stratēģiju, kas vēl nav publicēta. Stratēģija lielā mērā diktēs turpmāko darbaspēka politiku, tostarp prasmju pilnveidi un pārkvalifikāciju. Tāpēc tai jābūt efektīvai, atbilstoši un mērķorientētai, kā arī saskaņotai ar citiem plāniem, piemēram, Nacionālo attīstības plānu līdz 2027. gadam, koncentrējoties uz tām prioritārajām nozarēm, kas valsts ekonomikai sniegtu vislielāko pievienoto vērtību.

Papildus tika nodibināta arī Cilvēkkapitāla attīstības padome. Padome ir jauna institūcija darbaspēka politikas veidošanai un informācijas apmaiņai. Padome ir izveidota ar mērķi uzlabot starpresoru sadarbību un pieņemt lēmumus nepieciešamo darba tirgus pārkatojumu plānošanā, izstrādē, īstenošanā

un pārraudzībā, veicinot cilvēkresursu attīstību un pieejamību atbilstoši nākotnes darba tirgus pieprasījumam un tautsaimniecības strukturālajām izmaiņām, lai radītu augstāku pievienoto vērtību, kas dotu labumu visai sabiedrībai kopumā⁸. **FICIL iesaka izvairīties no funkciju dublēšanās starp dažādām iestādēm, piemēram, Ekonomikas ministriju, Cilvēkkapitāla attīstības padomi, Valsts izglītības attīstības aģentūru, Nodarbinātības valsts aģentūru un citām, kas ir iesaistītas darbaspēka politikas veidošanā.**

Lai uzlabotu visus cilvēkkapitāla attīstības aspektus, FICIL izceļ šādu ieteikumus:

/// Risināt īstermiņa darbaspēka pieejamības problēmu, piesaistot ārvalstu darbaspēku.

1. Ieviest vienotu platformu "Darbs Latvijā" ārvalstu darbaspēka un reemigrantu piesaistei, kā arī izveidot "vienas pieturas aģentūras" principā balstīta apkalpošanas centru.
2. Pieņemt "viedās imigrācijas stratēģiju", kas koncentrētos uz darbaspēka piesaisti no noteiktām valstu grupām.
3. Samazināt finansiālos un birokrātiskos šķēršļus, ārvalstu darbaspēkam, lai strādātu Latvijā.

/// Risināt darbaspēka pieejamības jautājumus, uzlabojot tiesiskā regulējuma elastīgumu un sniedzot lielākas priekšrocības tiem darba devējiem, kuri ir gatavi ieguldīt sava darbaspēka labklājībā.

1. Ieviest nepilnas slodzes summēto darba laiku;
2. Iekļaut nulles stundu darba līgumus spēkā esošajā regulējumā;
3. Izveidot tiesisko regulējumu attiecībā uz darba līgumiem uz noteiktu laiku, padarot tos elastīgākus.
4. Palielināt nodokļu atbrīvojuma apjomu, kad tiek veicināta darbinieku labklājība un mobilitāte.

3 <https://imd.cld.bz/IMD-World-Competitiveness-Booklet-2023/90/>

4 LT 33; LV 52; EE 34

5 FICIL Ārvalstu investīciju vides indekss 2023: Pārvaldība.

6 Ekonomikas ministrija. Informatīvais ziņojums par darba tirgus prognozēm vidējā termiņā un ilgtermiņā 2022. Labour market | Ekonomikas ministrija (em.gov.lv)

7 <https://likumi.lv/ta/id/341317-par-valdibas-ricibas-planu-deklaracijas-par-artura-krisjana-karina-vadita-ministru-kabineta-iecere-to-darbibu-istenosana>

8 <https://likumi.lv/ta/id/342561-cilvekkapitala-attistibas-padomes-nolikums>

/ leviest labāko praksi un procesus no uzņēmumiem, lai plānotu apmācības un pēc tam apmācītu publiskā sektora darbiniekus, vienlaikus pieņemot tādu politiku, kas veicinātu plašāku zināšanu pārnesi no publiskā uz privāto sektoru un otrādi.

FICIL turpina atbalstīt tādu politiku, kas palielina produktivitāti un izmaina pašreizējo demogrāfisko lejupslīdi, kā arī veicina reemigrantu atgriešanos. Tomēr rīcībpolitika, kas risina šos jautājumus, parasti dod labumu ilgtermiņā. Pašreizējā situācija prasa tūlītējus risinājumus. Tāpēc politikas veidotājiem ir obligāti aktīvi jāizvērtē un jāmodernizē spēkā esošie tiesību akti, lai risinātu mūsdienu izaicinājumus un tendences darba tirgū. Pretējā gadījumā pastāv liels

risks, ka Latvija saskarsies ar nespēju uzturēt esošos ekonomiskās aktivitātes tempus un to turpmāko pieaugumu. Ierosinātie pasākumi veicinātu elastīgumu darba devējiem un darba ņēmējiem un dotu iespējas tiem, kuri vēlas, bet šobrīd nespēj strādāt, sniegt ieguldījumu ekonomiskās aktivitātes palielināšanā. Elastīgums darba attiecību tiesiskajā ietvarā ļautu darba devējiem ātrāk reaģēt uz darbaspēka vajadzībām, kā arī piesaistīt tos, kuri nav gatavi strādāt pilnu darba laiku vai strādāt pastāvīgi, tādējādi palielinot arī darbaspēka rezervju iesaistīšanos darba tirgū.

PILNĀ FICIL NOSTĀJA ATTIECĪBĀ UZ "CILVĒKKAPITĀLU" IR LASĀMA **ŠEIT**.

NĀKOTNES VALSTS PĀRVALDE

FICIL jau vairākus gadus ir uzsvērusi efektīva publiskā sektora nozīmi ekonomikas attīstībā, un jau pagājušajā gadā piedāvāja konkrētu ieteikumu kopumu ar mērķi uzlabot valsts pārvaldes efektivitāti. Sadarbība ar Valsts kanceleju pēdējā gada laikā ir bijusi konstruktīva, un FICIL augstu vērtē īstenoto sadarbību. Ir saprotami, ka jēgpilnu pārmaiņu ieviešanai ir nepieciešams laiks, taču joprojām ir vairāki aspekti, kas varētu kavēt pat vispārdomātākās reformas. Kopumā tas ietver pārskatatbildības un izmērāmu, nevis tikai uz procesu orientētu galveno darbības rādītāju (KPI) trūkumu. To pašu var teikt arī par dažādu publiskā sektora iestāžu funkciju pārklāšanos, kas savukārt nozīmē neefektīvu resursu izmantošanu un skaidras atbildības trūkumu. Bažas izraisa arī tas, kādā veidā valsts līdzekļi tiek piešķirti konkrētām funkcijām un darbībām un kā šajā sakarā tiek aprēķināta efektivitāte.

- Uz rezultātiem balstītas budžeta plānošanas pieejas ieviešana, sasaistot programmu un pasākumu finansēšanu ar to rezultātiem un izpildi. Tas prasa noteikt konkrētus un izmērāmus uzdevumus un rādītājus katrai darbībai, un pēc tam iedalīt un pielāgot resursus, pamatojoties uz to sasniegšanu vai nesasniedzšanu.
- Izveidot *Chief Information Officer* (turpmāk - CIO) biroju ar skaidru un konkrētu horizontālu pilnvarojumu, ko atbalstītu centralizēts izcilības centrs (*Centre of Excellence jeb CoE*), kas cita starpā sniegtu atbalstu vairākām publiskā sektora iestādēm datu standartizācijas un analīzes jomā.
- Izveidot skaidru datu standartizācijas sistēmu publiskā sektora iestādēm un radīt vienotu vienas pieturas aģentūru, kurā uzņēmumi varētu iesniegt datus.
- Publiskā sektora iestāžu, tostarp pašvaldību iestāžu, funkciju un struktūras visaptverošs pārskats un analīze. Tas ir nepieciešams, lai noteiktu vislabāko tiesisko un institucionālo regulējuma ietvaru, kompetenču pārklāšanos un robus zināšanās, kā arī lai saskaņotu publiskā sektora darbības modeli ar nākotnes ekonomiskajiem, sociālajiem un ģeopolitiskajiem izaicinājumiem.

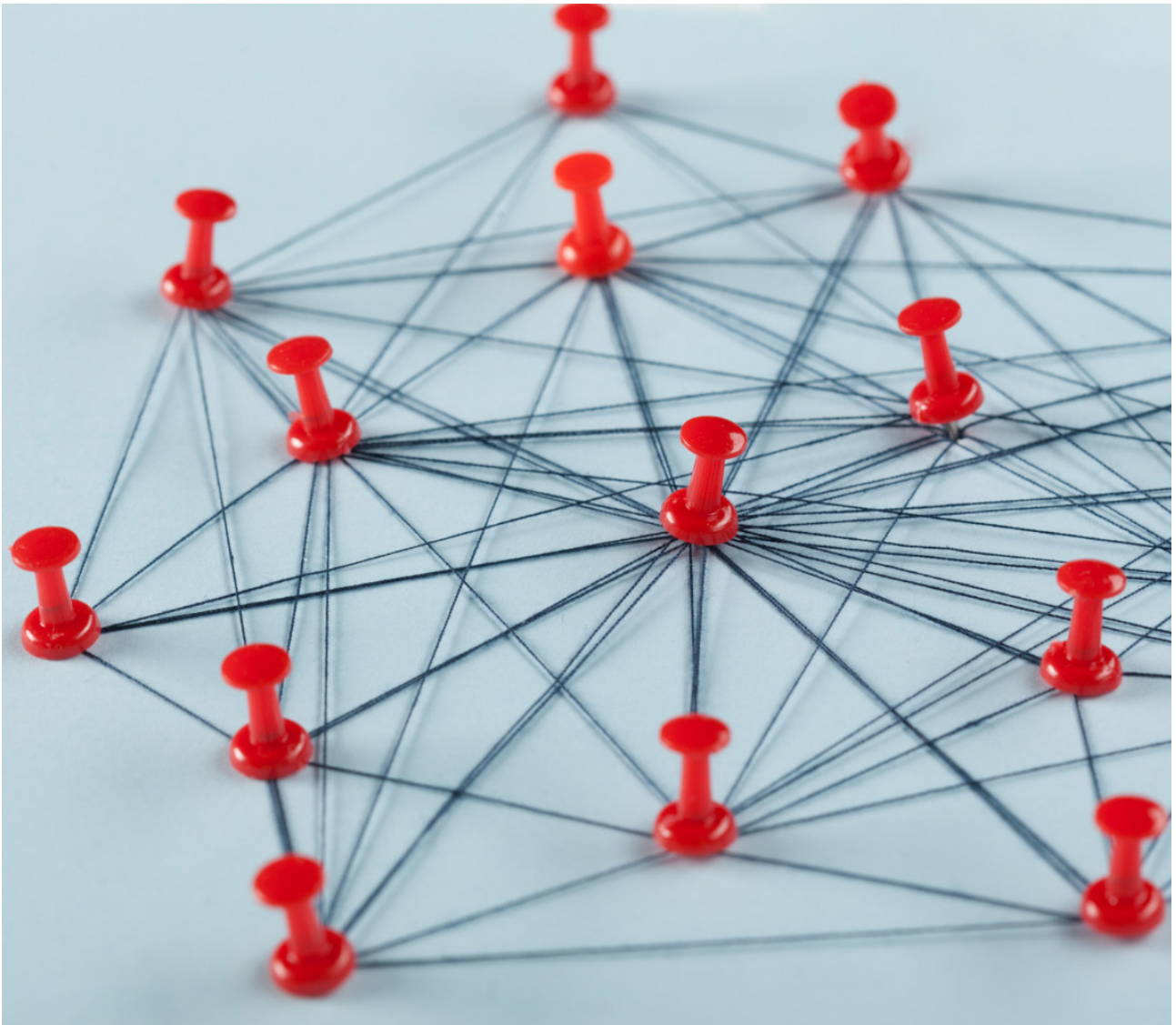
Jebkura uzlabojuma pamatā ir nepieciešamība pēc skaidras atbildības. Tieši tāpēc FICIL turpina rosināt valdību **ievieš augsta līmeņa pilnvarotu CIO, kas būtu atbildīgs par centralizētas digitālās transformācijas īstenošanu un uzņemtos stratēģisko vadību visas valsts digitālās transformācijas jomā.** Lai gan Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrija ir uzņēmusies šo lomu, FICIL ir acīmredzams, ka, ņemot vērā lielo daudzumu citu ministrijas pienākumu, pietrūkst mandāta, lai nodrošinātu efektīvu centralizētu digitālo transformāciju.

FICIL joprojām uzskata, ka ir **nepieciešams ievieš centralizētu datu pārvaldības sistēmu un visu publisko datu administrēšanu publiskajā sektorā.** Tomēr, pirms to vispār var sasniegt, ir nepieciešams efektīvi standartizēt datus, izmantojot centralizētu darbības modeli, lai nodrošinātu to, ka visām publiskā sektora iestādēm ir vienādas standarta iespējas un tās izmanto vienādus rīkus. Apvienojumā ar pienācīgiem likumdošanas aktiem tam būtu arī ievērojami jāuzlabo datu apmaiņas iespējas starp publiskā sektora iestādēm.

FICIL saskata, ka publiskajā sektorā galvenā problēma ir augstas kvalitātes izmantojamu datu trūkums, ko izraisa standartizētas datu vākšanas trūkums un neefektīva datu apmaiņas politika un prakse. Tas izriet no tā, ka pietrūkst vienādu vai vismaz līdzīgu standarta iespēju un pieejamo rīku. Tomēr, lai patiesi centralizētu ar datiem saistītās darbības, ir īpaši svarīgi, lai valdība padarītu datus pieejamus, praktiskus un izmantojamus visos līmeņos. Tas ietver sevī datu no dažādiem avotiem integrēšanu vienotā platformā, veicot atbilstošus pasākumus, lai nodrošinātu to drošību un aizsardzību⁹.

Uz rezultātiem balstītas budžeta veidošanas reformas ir sasaistītas ar plašākām reformām publiskajā sektorā attiecībā uz uzdevumiem un efektivitāti. Pārejai uz budžetu, kas balstīta rezultātos, ir nepieciešama skaidra stratēģiskā plānošana un uz procesu orientētu attīstības dokumentu, kas pārklājas un līdz minimumam samazina pārskatatbildību par konkrētu rezultātu sasniegšanu, skaita samazināšana.

9 UN "E-Government Survey 2022: The Future of Digital Government", p. 176.

Igaunija 2020. gadā ieviesa uz rezultātiem balstītu budžeta plānošanu, pilnībā, koncentrējoties uz to, lai panāktu "efektīvāku un lietderīgāku publisko funkciju īstenošanu, augstāku publisko pakalpojumu kvalitāti, vispārējo valdības izdevumu un personāla izmaksu samazināšanu, kā arī elastīgāku un mazāk birokrātisku valsts pārvaldes sektora pārvaldību"¹⁰.

Lai nodrošinātu publisko pakalpojumu kvalitāti un pieejamību, ir nopietni jāņem vērā attīstības mērķi un finanšu lēmumi. Tā kā ir apšaubāms, ka valdība pārskatāmā nākotnē spēs nodrošināt lielāku finansējumu publisko pakalpojumu sniegšanai, tai ir jākoncentrējas uz efektivitātes palielināšanu.

Pakalpojumu sniegšanas efektivitātes palielināšanai ir jāizmēra pakalpojumu sniegšanas izmaksas, kas prasa labāk pārraudzīt un novērtēt darbības iznākumus un rezultātus, kā arī resursu sasaisti ar attiecīgajiem pasākumiem. Stiprinot stratēģisko un finanšu pārvaldību, uzsvars tiek likts uz valsts pārvaldes departamentu sadarbības uzlabošanu, budžeta plānošanas pārredzamības veicināšanu un uz to, kam budžets tiek tērēts.

PILNĀ FICIL NOSTĀJA ATTIECĪBĀ UZ "NĀKOTNES VALSTS PĀRVALDI" IR LASĀMA **ŠEIT**.

¹⁰ <https://www.fin.ee/en/public-finances-and-taxes/state-budget-and-economy/performance-based-budgeting>

LĪDZVĒRTĪGI SPĒLES NOTEIKUMI

Lai piesaistītu ārvalstu investīcijas un nodrošinātu ekonomikas izaugsmi, būtiski ir panākt godīgu konkurenci visiem tirgus dalībniekiem. Investorus joprojām satrauc tādi jautājumi kā augsts ēnu ekonomikas līmenis, necaurskatāmi regulatoru lēmumu pieņemšanas procesi, valsts uzņēmumu negodīga konkurence un publisko iepirkumu procesi. Lielā ēnu ekonomika, kuras īpatsvars palielinās kopš 2016. gada¹¹, nepārtraukti lēnā pielāgošanās novatoriskām iepirkumu procedūrām un problēmas ar valsts un pašvaldību uzņēmumu pārvaldību¹² grauj tik ļoti nepieciešamo uzticamību biznesa kopienām un negatīvi ietekmē godīgu konkurenci, tādējādi kavējot jaunu investīciju piesaisti.

Investoriem jau tā nenoteiktajā vidē ir būtiski strādāt, lai izveidotu godīgus, līdzsvarotus, atklātus un skaidrus noteikumus visiem uzņēmumiem, kas darbojas Latvijā, vai tiem, kas vēlas ienākt tirgū. Šajā ziņā FICIL iesaka pievērsties trīs galvenajām jomām. Pirmkārt, reālu pasākumu īstenošanai efektīvai ēnu ekonomikas mazināšanai, kas skaidri parāda, ka šāda prakse nav pieļaujama, vienlaikus motivējot arī labos nodokļu maksātājus. Otrkārt, darbam pie valsts sektora par publisko iepirkumu procesiem atbildīgo amatpersonu modernizācijas un kompetences pilnveidošanas. Visbeidzot, palielināt valsts un pašvaldību uzņēmumu darbības efektivitāti, risinot darbības sinerģijas trūkumu, mazinot politisko ietekmi un ievērojot labas pārvaldības standartus.

/// FICIL turpina uzsvērt nepieciešamību pēc vienotas ēnu ekonomikas apkarošanas pārvaldības, it īpaši, lai Finanšu ministrijai būtu galvenā loma ēnu ekonomikas apkarošanas koordinēšanā un virzīšanā, vienlaikus uzņemoties atbildību par rezultātiem.

Šogad ir sperti soļi pareizajā virzienā, Finanšu ministrijai uzņemoties koordinatora lomu, izstrādājot un prezentējot „Ēnu ekonomikas ierobežošanas plānu 2024.-2027. gadam”¹³. Plāna izstrādes gaitā konkrētām prioritārajām nozarēm un ministrijām

tika noteikti pienākumi darbību veidošanai un ieviešanai¹⁴. Tomēr šķiet, ka trūkst skaidri noteiktas atbildības par sasniegtajiem rezultātiem, un FICIL uzskata, ka valdība vēl nav piešķīrusi efektīvus administratīvos instrumentus un pasākumus, lai Finanšu ministrija virzītu un pārraudzītu ēnu ekonomikas ierobežošanas pasākumu īstenošanu, ko veic citas valsts sektora iestādes.

/// Skaidras naudas aprites un darījumu ierobežošana - algu izmaksa ar bankas operāciju palīdzību. Palielināt pārredzamību un uzraudzīt faktorus, kas izraisa skaidras naudas apriti.

FICIL turpina rekomendēt grozīt Darba likuma 70. pantu, kas paredz, ka darbiniekiem algas izmaksājamas skaidrā naudā un bankas pārskaitījumi iespējami tikai pēc īpašas rakstiskas vienošanās. Tas ir novecojis jēdziens, kas neatspoguļo biznesa realitāti un veicina ēnu ekonomiku. FICIL piedāvā mainīt attiecīgo noteikumu, nosakot, ka algas pēc noklusējuma ir jāizmaksā ar bankas pārskaitījumu, un skaidras naudas maksājumi ir iespējami tikai pēc īpašas rakstiskas vienošanās starp darba devēju un darbinieku un ievērojot objektīvu kritēriju kopumu. FICIL uzskatā, lai gan šādi grozījumi būtu būtisks signāls par to, ko valsts uzskata par vēlamu uzvedību, tas tikai daļēji risina ēnu ekonomikas ierobežošanu. Lai stiprinātu ēnu ekonomikas apkarošanas funkciju, FICIL piedāvā izveidot objektīvu kritēriju sarakstu, uz kuru pamata darba devējs un darbinieks varētu vienoties par samaksu skaidrā naudā, piemēram, ja darba vieta atrodas tālu no tuvākās pilsētas, darba vietas tuvumā nav pieejami bankomāti¹⁵, personai nav bankas konta¹⁶ vai citi kritēriji. Līdzīgu politiku ir pieņēmušas arī citas valstis, piemēram, Somija¹⁷.

/// Izveidot politiku, kas atbalsta un veicina godīgāku uzņēmējdarbības praksi, piedāvājot konkrētus labumu labiem nodokļu maksātājiem - uzņēmumiem, tādējādi palielinot uzņēmēju motivāciju pamest pelēko ekonomiku.

11 <https://www.sseriga.edu/shadow-economy-index-baltic-countries>

12 Valsts kontrole konstatēja, ka nav noteikti pašvaldībām piederošo uzņēmumu ar pašvaldības līdzdalību sasniedzamie mērķi, tāpēc daudzos gadījumos pastāv neskaidrība par to, vai pašvaldībām būtu jāturpina nodarboties ar komercdarbību.

13 Ēnu ekonomikas ierobežošanas plāns 2024.-2027. gadam

14 Par Ēnu ekonomikas ierobežošanas plāna 2023.-2025. gadam izstrādi

15 Bankomātu nepieejamība var būt arguments skaidras naudas izmaksu nodrošināšanai ļoti retos gadījumos. Bankomātu tīkls ir plašs visā Latvijā un ir publiski pieejami dati par to pieejamību. Pieejami arī dati par iedzīvotāju paradumiem, piemēram, vidēji 42% banku klientu skaidru naudu neizņem vispār, savukārt vidēji 30% banku klientu izņem skaidru naudu līdz 200 eiro mēnesī.

16 Latvijā šādu personu ir ļoti maz - saskaņā ar ECB 2022. gada pētījuma datiem 93% pieaugušo Latvijā ir bankas konts.

17 <https://www.lexology.com/commentary/employment-immigration/finland/dittmar-indrenius/salary-must-be-paid-into-employees-bank-account>

Finanšu ministrijai un VID vajadzētu pārdomāt pakalpojumu klāstu, ko tie varētu piedāvāt komersantiem, kuri novērtēti kā „labi” un „augsti” – vai nu „A” vai „B” pakāpē. FICIL iesaka apsvērt papildu priekšrocības šādiem uzņēmumiem:

- A. Maksas samazinājumi par VID sniegtajiem pakalpojumiem muitas, akcīzes un citu nodokļu jomās, piemēram, atbrīvojums no nodevas par iepriekšējās¹⁸ vienošanās par cenas noteikšanu (APA) noslēgšanu.
- B. VID neprasa ārvalstu nodokļu iestāžu izsniegtus dokumentus, bet tā vietā paši nodrošina saziņu ar ārvalstu nodokļu iestādēm nepieciešamās informācijas iegūšanai. Šādus nepieciešamos apliecinājumus VID varētu sagatavot uz pusi īsākā laikā.
- C. Turpināt ātru nodokļu atmaksu „labiem” nodokļu maksātājiem.
- D. Papildu „punkti” jeb atvieglotas procedūras, piesakoties un tiekot vērtētiem publiskā iepirkuma procesa konkursos¹⁹.
- E. Samazināt nokavējuma naudu A kategorijas uzņēmumiem, kas brīvprātīgi pēc savas iniciatīvas labo kļūdas.
- F. Nodrošināt visu VID uzraudzības struktūrvienību vienlīdzīgu attieksmi pret šādiem uzņēmumiem.
- G. Nodrošināt šādiem uzņēmumiem ērtu pieeju VID semināriem un rīkot speciālus seminārus A kategorijas uzņēmumiem (bez maksas).

Leviest nepieciešamās izmaiņas un pārņemt praksi, lai veicinātu plašāku publisko iepirkumu konkursu vērtēšanas ietvaru, un izveidotu sistēmu, kas neuzskatītu cenu par vienīgo kvalificējošo faktoru.

Cena ietekmē kvalitāti. Kvalitāte var būt kvalificējošs kritērijs publiskajos iepirkumos, daudzos gadījumos piegādes kvalitāte vai process var ietvert vairākus aspektus, kas ļauj sasniegt dažādus valsts iestāžu mērķus. Neatkarīgi no tā, vai tā ir riska mazināšana (piemēram, piegādes ķēde) vai zaļās politikas īstenošana, ar cenu nesaistīti kritēriji var nodrošināt labāku iepirkumu vērtību.

Saimnieciski izdevīgākā konkursa piedāvājuma izvēle ir svarīgs instruments minētā mērķa sasniegšanai. Taču tā var būt efektīva un novest pie vēlamā risinājuma tikai ar nosacījumu, ka pasūtītājs apzinās faktiskās sabiedrības vajadzības, reālo tirgus situāciju un vajadzību precīzi sabalansēt piedāvāto cenu ar kvalitāti. Latvijā, publiskajos iepirkumos, cena joprojām ir dominējošais līguma slēgšanas un tiesību piešķiršanas kritērijs. Lētākais piedāvājums nedrīkst būt vienīgais noteicošais faktors, it īpaši, ja tas tiek piedāvāts uz darbinieku algu, sociālo garantiju vai pretendenta nodokļu maksājumu rēķina.

¹⁸ Iepriekšēja vienošanās par cenas noteikšanu.

¹⁹ Papildus būtu jāapsver arī jaunuzņēmumu statusa atzīšana, ja tiem vēl nav bijusi iespēja pāriet uz A kategoriju.

Leviest pārskatāmas uzraudzības padomes locekļu atlases procedūras, nodrošinot, ka tie tiek atlasīti ar nepieciešamajām prasmēm un resursiem, lai patstāvīgi uzraudzītu uzņēmuma pārvaldību un darbības, vienlaikus mazinot jebkādu politisko ietekmi.

Valsts īpašumtiesības pēc būtības ir jāpārstāv konsekvēnti. Ja nav viena valsts pārstāvja, jebkura nostājas, viedokļu vai uzskatu saskaņošana ir jārisina pirms lēmumu pieņemšanas par uzņēmuma vadības iecelšanu un balsošanu akcionāru sapulcē. Ja uzņēmumos ir padomes, to locekļi ir jāizvēlas caurskatāmās procedūrās un jānodrošina, lai viņiem būtu nepieciešamās prasmes un resursi, lai patstāvīgi uzraudzītu vadības darbību un uzņēmuma lietas. **Rīkojoties akcionāru interesēs, padomei ir jāsniedz arī norādījumi bez jebkādam politiskas ietekmes pazīmēm uz uzņēmuma vadību.**

Uzlabot korporatīvo pārvaldību, caurskatāmību un atbildību, ļaujot valstij un pašvaldībām piederošiem uzņēmumiem piekļūt publiskajiem kapitāla tirgiem.

Pretēji zināmā mērā populistiskam mītam valsts un pašvaldību uzņēmumi var izmantot publiskā kapitāla tirgus savā labā bez privatizācijas. Parasti kapitāla tirgos tikai ierobežota daļa no uzņēmuma akciju (līdz 20%) ir brīvā apgrozībā, līdz ar to valsts var saglabāt akciju kontrolpaketi un kontroli pār uzņēmuma lēmumu pieņemšanu. Kapitāla tirgu izmantošana sniedz vairākas priekšrocības, tostarp uzlabotu korporatīvo pārvaldību, veicinātu lielāku pārredzamību un celtu atbildību investoru un ieinteresēto personu priekšā. Turklāt, sniedzot iespēju iedzīvotājiem iegādāties valsts uzņēmumu kapitāldaļas, tiek veicināta piederības sajūta un rasta iespēja iedzīvotājiem tieši piedalīties valsts ekonomiskajā progresā. Tas veicinātu spēcīgāku saikni starp sabiedrību un šiem uzņēmumiem, nodrošinot plašāku tās iesaistīšanos un arī atbalstu. **Turklāt tas ļautu ieviest darbinieku akciju opciju programmas, tādējādi saskaņojot darbaspēka intereses ar uzņēmuma panākumiem, tādējādi palielinot darbinieku motivāciju un produktivitāti.** Iesaistoties publiskajos kapitāla tirgos, valsts uzņēmumi var stiprināt savu finansiālo stāvokli, piesaistīt institucionālos investorus, piemēram, pensiju fondus, un paplašināt (diferencēt) savu akcionāru bāzi.

PILNĀ FICIL NOSTĀJA ATTIECĪBĀ UZ
"LĪDZVĒRTĪGIEM SPĒLES NOTEIKUMIEM" IR
LASĀMA **ŠEIT.**

TIESISKUMS

Ārvalstu investori savus lēmumus veikt ieguldījumu konkrētā valstī pieņem, izvērtējot gan kopējo ekonomisko situāciju valstī un konkrētās jomas biznesa attīstības iespējas, gan tiesisko vidi, kas ietver arī tiesiskā regulējuma stabilitāti un iespējas aizsargāt savas tiesības un investīcijas. Jo stabilāka un paredzamāka ir tiesiskā vide, jo investoriem ir lielākas iespējas plānot savus ieguldījumus ilgtermiņā. Tas būtiski motivē pieņemt lēmumu par apjomīgām ilgtermiņa investīcijām konkrētā valstī. Tāpat arī uzņēmēji veic izvērtējumu, salīdzinot apstākļus un situācijas reģiona kaimiņvalstīs, un līdzīgos nosacījumos izdara izvēli ieguldījumu veikšanai par labu vienai vai otrai valstij.

Lai arī tiesiskās vides stiprināšanā ir manāmi uzlabojumi, uzņēmēji Latvijā vēl joprojām būtiski mazāk nekā vidēji uzņēmēji Lietuvā, Igaunijā un Eiropas Savienībā (ES) ir pārliecināti²⁰ par to, ka situācijā, ja tas būtu nepieciešams, viņu veiktās investīcijas tiktu aizsargātas (likumdošanas un tiesu sistēmas formātā). Kā būtiskākos iemeslus šāda neuzticībai uzņēmēji norāda: biežas izmaiņas likumdošanā, bažas par likumdošanas procesa kvalitāti, kā arī neparedzama un nepārredzama (necaurspīdīga) administratīvā rīcība un grūtības administratīvos lēmumus apstrīdēt tiesā. Uz līdzīgu skatījumu norāda arī "Ārvalstu investīciju vides indeksa 2022" rezultāti – tikai 9 % no aptaujātajiem ārvalstu investoriem redz pozitīvas izmaiņas likumdošanas kvalitātē.²¹

/// Noteikt priekšnosacījumus, lai būtisku likumu grozījumu un nozīmīgu reformu likumprojektos ietvertu prasību pēc "ex post" novērtējuma. Izstrādāt vienotus kritērijus "ex post" novērtējumu iedzīvināšanai praksē.

Kvalitatīvs likumdošanas pilnveides process ir viens no priekšnoteikumiem, lai demonstrētu valsts institūciju labas pārvaldības prasmes. Caurspīdīgums un labas pārvaldības principi publiskajā sektorā nosaka ilgtspējīgu investīciju piesaisti tautsaimniecībā. Pastāvīgi mainīgā vidē spēja pietiekoši efektīvi pielāgot un pilnveidot politiku var kļūt par noteicošo faktoru jaunu investīciju piesaistei. Līdz ar to pamatotas, kvalitatīvas un iedarbīgas reformas ir

nozīmīgs faktors, kas nosaka kopējo valsts izaugsmi, attīstību un labklājību. Likumu grozījumu un reformu ieviešanas mērķis ir ne tikai noregulēt praksē pastāvošas problēmas, bet arī efektīvi pārvaldīt valsts resursus. Vienlaikus šobrīd nepastāv vienota pieeja reformas ietekmes, sasniegumu vai trūkumu izvērtējumam pēc reformas pabeigšanas vai likumprojekta ieviešanas jeb "ex post" novērtējuma. Vienotas pieejas trūkums palielina neefektīvas līdzekļu izmantošanas iespējas un rada nenoteiktību caurspīdīguma principu ievērošanā.

Saskaņā ar Ekonomiskās sadarbības un attīstības organizācijas (OECD) skaidrojumiem attiecībā uz regulatīvo politiku un labu pārvaldību, šādā "ex post" novērtējumā būtu jāietver vismaz tādi izpildes kritēriji, kas noteiktu:

- vai regulējuma mērķi ir skaidri,
- kādi dati tiks izmantoti, lai novērtētu darbības rezultātus, kā arī,
- informāciju par institucionālo resursu piešķiršanu.²²

Nav noteiktas mērauklas, kā sabiedrībai novērtēt lielākas vai mazākas reformas un procesus. **Nosakot attiecīgus "ex post" novērtējuma kvantitatīvos un kvalitatīvos rādītājus, gan Valsts kontrolei, gan citām valsts iestādēm, gan jebkurai personai būtu iespējas izvērtēt ieviestās reformas rādītājus un kvalitāti.**

/// Jaunajos likumos iekļaut preambulas. Atbilstoši labas likumdošanas principam izstrādāt vienotus kritērijus un nosacījumus preambulu saturam.

Lai gan Latvijas tiesiskajā sistēmā pastāv tiesisks instruments likumdevēja mērķu definēšanai, proti, likumprojektu anotācijas, kas personām un tiesību piemērotājiem palīdz izprast jauno regulējumu, tomēr nereti likumprojektu anotācijas tiek sagatavotas pirms likumprojekta apspriešanas Saeimā pirmajā lasījumā. Saeimas diskusiju rezultātā jaunā likumprojekta teksts var tikt būtiski papildināts ar jaunām tiesību normām un tā mērķis var ievērojami atšķirties no sākotnēji anotācijā norādītā.

20 Tikai 39 % no aptaujātajiem Latvijas uzņēmējiem ir pārliecināti, savukārt, ES dalībvalstu vidējais rādītājs liecina, ka pārliecināti ir 54 % uzņēmēju. (avots)

21 <https://www.ficil.lv/wp-content/uploads/2023/04/LV-2022-FICIL-Sentiment-Index-buklets.pdf>

22 Council of the OECD "Recommendation of the Council on Regulatory Policy and Governance." 5. nodaļa, 26. lpp. Pieejams: <https://www.oecd.org/gov/regulatory-policy/2012-recommendation.htm>

OECD sagatavotajā pārskatā "OECD regulatīvās politikas pārskats 2015" norādīti kritēriji regulējuma kvalitātes izvērtēšanai.²³ Preambulu iekļaušana starptautisko un ES tiesību aktos ir atzīta standarta prakse. ES Tiesas judikatūrā ir atzīts, ka tiesību aktu preambulās ietvertie apsvērumi var palīdzēt noteikt tiesību akta mērķi vai darbības jomu un sniegt skaidrojumu par to, kā tiesību normu interpretēt. Tomēr preambulā ietvertie apsvērumi nav juridiski saistoši un nevar būt prioritāri pār tiesību aktā ietvertajām tiesību normām²⁴.

Līdz ar to svarīgākie regulējuma kvalitātes kritēriji ir tieši un skaidri identificēti likumu mērķi, efektīva

to sasniegšana un vienkārša tiesību normu piemērošana, ko var veicināt, jaunos likumos iekļaujot preambulu. **Preambulas mērķis ir sniegt iespēju likumdevējam skaidri norādīt likumdošanas nolūku attiecībā uz tiesību aktu kopumā, kā arī izklāstīt iemeslus un sniegt komentārus par katru tiesību akta noteikumu.** Turklāt preambulas, atšķirībā no likumprojekta anotācijām, tiktu pilnveidotas katra likuma grozījumu gadījumā, formulējot likumdevēja nolūku tiesību aktam kopumā nevis tikai attiecīgiem likuma grozījumiem to sākotnējās izstrādes stadijā.

PILNĀ FICIL NOSTĀJA ATTIECĪBĀ UZ "TIESISKUMU" IR LASĀMA ŠEIT.

²³ OECD Regulatory Policy Outlook 2015, OECD Publishing, Paris. Pieejams: <https://www.oecd.org/publications/oecd-regulatory-policy-outlook-2015-9789264238770-en.htm>

²⁴ EST 20.11.1997. spriedums lietā C-244/95 P. *Moskof AE v Ethnikos Organismos Kapnou*. EST 26.06.2001. spriedums lietā C-173/99 *The Queen v Secretary of State for Trade and Industry*.

ILGTSPĒJĪGA ATTĪSTĪBA NĀKOTNEI

Joprojām aktuālais Krievijas iebrukums Ukrainā un no tā izrietošā enerģētikas krīze Eiropā, kā arī visā pasaulē notiekošās klimata katastrofasturpina uzsvērt nepieciešamību iekļaut klimata un enerģētikas jautājumus katras valdības un parlamenta darba kārtībā. Jebkura humānā katastrofa vai potenciālais konflikts nākotnē tikai pastiprinās šīs bažas. Tādēļ mūsu kopīgs pienākums gan pret sevi, gan nākamajām paaudzēm ir nopietnas izmaiņas mūsu ieradumos, kā arī darbības un biznesa īstenošanas veidos, lai īstermiņa un ilgtermiņa perspektīvā mums visiem būtu ilgtspējīga vieta, kur dzīvot.

Pērn jaunas ministrijas izveidošana Latvijā, kas īpaši paredzēta klimata un enerģētikas problēmu risināšanai, solīja reālu, labi pārdomātu un spēcīgu rīcību klimata pārmaiņu problēmu risināšanai Latvijā. Tomēr tās politiskā neredzamība kopā ar plašāku pilnvaru neesamību un nepietiekamiem resursiem neļāva jaunajai ministrijai faktiski attaisnot sākotnēji uz to liktās cerības. Tā kā klimata jautājumi lielākoties ir ignorēti, par prioritāti izvirzot enerģētikas krīzes risināšanu, FICIL ir sagatavojusi pozīcijas ziņojumu, lai uzsvērtu trīs galvenās risināmās jomas:

1. klimata un enerģētikas politikas vispārīgā loma Latvijā;
2. privātā sektora izšķirošā loma ilgtspējīgas izaugsmes stimulēšanā;
3. nepieciešamība pēc lielākas enerģētikas tirgus pārredzamības un paredzamības, lai panāktu līdzsvarotas energoapgādes drošību un attiecīgi arī enerģētisko neatkarību.

/// Paplašināt Klimata un enerģētikas ministrijas resursu kapacitāti un pilnvaras, iekļaujot visus vides jautājumus tās pilnvaru ietvarā. Tas nodrošinās daudz efektīvāku klimata, enerģētikas un vides jautājumu vadību, iesaistīs citas ministrijas un nodrošinās konsekventu minēto jautājumu izskatīšanu gan Ministru kabineta, gan Saeimas darba kārtībā.

/// Īstenot konkrētus pasākumus un procedūras, kā arī nozīmēt konkrētas institūcijas tādas politikas ieviešanai un uzraudzībai, kas ir saskaņā ar aprites ekonomikas un Zaļā kursa principiem, un ilgtspējīgas attīstības mērķiem.

/// Izveidot tālredzīgu, ES mērķiem atbilstošu enerģētikas politikas stratēģiju. Enerģētikas stratēģijai ir jābūt cieši saistītai ar plašākām nacionālajām prioritātēm, stiprinot ideju par enerģētikas politiku kā kopīgu valsts attīstības elementu.

/// Sekmēt tādus apstākļus, kas veicinātu vairāk investīciju pētījumos un attīstībā, piesaistot privātpersonas un stimulējot sadarbību starp privāto sektoru, valsts uzņēmumiem un akadēmiskajām iestādēm. Ieguldījumiem P&A jomā ir jāatbilst tehnoloģiju sasniegumiem un tirgus un sabiedrības vajadzībām un jāveicina tādas inovācijas, kuras ir praktiskas un labvēlīgas valsts attīstībai.

Pērn, atbalstot Klimata un enerģētikas ministrijas (KEM) izveidi, FICIL sagaidīja, ka jaunajai ministrijai tiks piešķirtas plašas pilnvaras un pietiekami resursi, lai tā kļūtu par vadošo iestādi īstermiņa, vidējā un ilgtermiņa politiku straujākai attīstībai, kas ir tik ļoti nepieciešamas, lai ieviestu un nepārtraukti uzlabotu aprites ekonomikas, Zaļā kursa, taksonomijas, ESG²⁵, ANO ilgtspējīgas attīstības un citu Latvijai saistošo līdzīgo politiku mērķu ievērošanu. Jau vairākus gadus klimata pārmaiņas vairs nav izvēles jautājums, bet gan realitāte, kas stāv mūsu durvju priekšā.

Vēl 2022. gadā Latvijas Republikas Valsts kontrole izdarīja dramatiskus secinājumus attiecībā uz Latvijas spēju sasniegt atbilstību²⁶ ANO ilgtspējīgas attīstības mērķiem. Ziņojumā identificēta būtiska uzraudzības un kontroles neesamība pār procesiem, atbildīgajām valsts institūcijām, plāniem un uzdevumiem. Ja netiks veiktas nekādas izmaiņas, līdz 2030. gadam Latvija sasniegs tikai 18 % no ilgtspējīgas attīstības mērķiem. Turklāt ziņojumā konstatēts, ka nav iespējams izsekot valsts budžeta izlietojumam, kas šķietami veikts ilgtspējīgas attīstības mērķu sasniegšanai.

25 Vides, sociālie un pārvaldības faktori

26 Angļu valodā – https://www.lrvk.gov.lv/en/getrevisionfile/29654-pMxs84mPi1_xo1cJ5ogygIKpzgBjalZ.pdf
Latviešu valodā – <https://www.lrvk.gov.lv/lv/getrevisionfile/29654-IT9ehAcFVSYieufFepp805nIcXyW5jGp.pdf>

Tomēr faktiski joprojām nav izstrādāts pārskatītā Nacionālā Klimata un enerģētikas plāna līdz 2030. gadam sākotnējais projekts, kas bija jāiesniedz Eiropas Komisijā līdz 2023. gada jūnija beigām²⁷. Vairākas nozīmīgas politikas un iniciatīvas ir apturētas, neskatoties uz to, ka tām ir steidzami jāsamazina nenoteiktība uzņēmumiem un jārisina klimata pārmaiņas. Turklāt KEM jau publiski ir paziņojusi, ka atsevišķi SNG²⁸ un CO₂ izmešu samazināšanas plāna mērķi 2030. gadam netiks sasniegti. Līdz ar to iepriekš minēto pasākumu pārskatīšanu solīts veikt kaut kad nākotnē, ietverot tos aktualizētajā Nacionālajā Klimata un enerģētikas plānā²⁹. Taču tikmēr Latvijai paliek arvien mazāk laika jebkādiem turpmākiem kavējumiem.

Ārkārtīgi svarīgi, lai visās ekonomikas, finanšu, nodokļu, transporta, darba, izglītības, veselības u. c. jomās tiktu veicināta gan visaptveroša izpratne par klimata pārmaiņu problēmām, gan apzināta rīcība, lai ieviestu un īstenotu ar zaļo pāreju saistītos pamatprincipus. Ar šādu mērķi **FICIL iesaka klimata un vides aspektus identificēt, aprakstīt un ietvert dokumentu paketēs (likumprojektos), visos tiesību akta projekta virzības posmos, kas visos likumdošanas procesa etapos palielinās pārredzamību un nodrošinās klimata un vides aspektu ievērošanu.**

Līdzšinējie nepārliecinošie un nenoteiktie paziņojumi kopā ar svārstīgo enerģētikas politiku un skaidras enerģētikas stratēģijas trūkumu bieži nespēj pārliecināt uzņēmumus, kas darbojas enerģētikas vai tīro tehnoloģiju nozarēs, ienākt tirgū. FICIL neignorē valsts uzņēmumu ambiciozos plānus palielināt jaudu un pat kļūt par elektroenerģijas eksportētājiem. Tomēr ir **svārstīgi, lai šāds mērķis netiktu sasniegts uz izkropļotas vai pat iznīcinātas konkurences un izvairīšanās no godīga tirgus principu ievērošanas rēķina attiecīgajā nozarē.**

27 Bija gaidāms, ka līdz 2023. gada 30. jūnijam ES dalībvalstis iesniegs komisijai savus aktualizētos NKEP projektus atbilstoši Pārvaldības reglamenta 14. pantā noteiktajam.

28 Siltumnīcefekta gāzes emisijas

29 <https://www.kem.gov.lv/jaunums/cudars-ar-ieprieks-planotiem-pasakumiem-klimata-merkus-2030-gada-nesasniegsim-jaiev-ies-jaunas-politikas-un-pasakumi>

Pirmkārt, lai izvairītos no turpmākas investoru un privātā sektora neapmierinātības, **FICIL aicina valdību nodrošināt precīzu, atklātu un uzticamu komunikāciju par īstermiņa, vidējā un ilgtermiņa tirgus prognozēm, lai privātais sektors varētu pieņemt pamatotus un pārdomātus lēmumus par investīcijām un uzņēmējdarbību.** Turklāt FICIL uzstāj, ka šai komunikācijai pilnībā ir jāievēro tiesiskuma, godīgas konkurences un vienotā tirgus principi.

Ņemot vērā iespējamo elektroenerģijas patēriņa pieaugumu Latvijā, ir skaidrs, ka pārvades un sadales tīkliem būs jābūt pietiekami jaudīgiem elektroenerģijas saņemšanai un nogādāšanai patērētājiem. Tīkla attīstības un uzlabošanas plāniem ir jābūt ne tikai skaidriem un visaptverošiem, bet arī nemainīgiem un reālistiskiem, kā arī publiski izskaidrotiem. Uzņēmumiem un mājsaimniecībām jāspēj pieņemt informētus lēmumus par energoefektivitātes palielināšanas pasākumiem, kā arī par elektroenerģijas ražošanas, patēriņa, uzglabāšanas, uzkrāšanas, dzesēšanas, ventilācijas un siltumapgādes pasākumiem, kuri tiks ieviesti uzņēmumos, darba procesos vai mājsaimniecībās. Jebkura turpmāka tarifu paaugstināšana vai tarifu struktūras un metodoloģiju pārskatīšana ir precīzi jāizskaidro un objektīvi jāpamato pirms to stāšanās spēkā. Cilvēku nodomus padarīt savu uzņēmumu un / vai māju ilgtspējīgāku un uzticamāku nedrīkst ierobežot saprātīgu un pamatotu tīkla tehnisko iespēju trūkumu.

PILNĀ FICIL NOSTĀJA ATTIECĪBĀ UZ "ILGTSPĒJĪGU ATTĪSTĪBU NĀKOTNEI" IR LASĀMA ŠEIT.

ĀRVALSTU INVESTORU
PADOMES LATVIJĀ
NOSTĀJA ATTIECĪBĀ
UZ LATVIJAS
EKONOMIKAS ATTĪSTĪBU
VISIEM IEDZĪVOTĀJIEM

02.11.2023